

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY

LIBRARY REVIEW

Rocznik 83

2015

zeszyt 3

TREŚĆ

ARTYKUŁY

- ALICJA MATCZUK, ARTUR ZNAJOMSKI: Bibliografia lokalna w Polsce – wokół terminu i pojęcia. 349
- MAŁGORZATA CZERWIŃSKA: System Braille'a – rewolucja medialna czy inkluzja społeczna osób z niepełnosprawnością wzroku? 365
- MAŁGORZATA KISIŁOWSKA: Sieciowe zachowania informacyjne w obszarze zdrowia jako przedmiot badań w informatologii i w innych dyscyplinach. 382

Z WARSZTATÓW BADAWCZYCH

- JAN KOZAKOWSKI: Tradycja i nowoczesność. Wykorzystanie nowych technologii w Bibliotece Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego 399
- ZBIGNIEW GRUSZKA: Łódzkie bibliotekoznawstwo w okresie zmian. Wykorzystanie narzędzia CSI do pomiaru satysfakcji studentów w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. 421

SPRAWOZDANIA

- „Kultura książki żydowskiej w Europie Środkowowschodniej w XIX i XX w.” XII Wrocławska Konferencja Judaistyczna (Wrocław, 21-22 kwietnia 2015 r.) (Agnieszka Łuszpak). 441
- „Zarządzanie zasobami niematerialnymi bibliotek w społeczeństwie wiedzy”. IX Bałtycka Konferencja – Zarządzanie i Organizacja Bibliotek (Gdańsk, 14-15 maja 2015 r.) (Katarzyna Janczulewicz) 445
- „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Projektowanie informacji”. III Międzynarodowa Konferencja Naukowa (Kraków, 21-22 maja 2015 r.) (Jadwiga Wojtczak) 451

RECENZJE I PRZEGLĄDY PIŚMIENNICTWA

- Kulturowa tożsamość książki*. Red. Anna Cisło, Agnieszka Łuszpak. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2014 (Małgorzata Kisilowska) 457
- Bibliografi@: źródła, standardy, zasoby*. Red. Jerzy Franke. Warszawa: Wydaw. SBP, 2013 (Jan Kozakowski). 460
- Reading Habits in Armenia. Results of a survey on readership carried out in December 2012; Reading Habits in Georgia. Results of a survey on readership carried out in 2012; Reading in Ukraine. Results of the Study of Reading Habits and Attitudes towards Reading carried out in 2013-2014* (Nawyki czytelnictwa w Armenii. Wyniki ankiety na temat czytelnictwa przeprowadzonej w grudniu 2012; Nawyki czytelnictwa w Gruzji. Wyniki ankiety na temat czytelnictwa przeprowa-

---

<i>dzony w 2012; Czytelnictwo na Ukrainie. Wyniki ankiety na temat czytelnictwa przeprowadzonej w latach 2013-2014 (Bogumiła Staniów)</i>	463
Przegląd piśmiennictwa krajowego (<i>Barbara Koryś</i>)	465
Z lektur zagranicznych (<i>Jacek Wojciechowski</i>)	470
Z ŻYCIA SBP	485
KOMUNIKATY	
Nagroda Naukowa SBP im. Adama Łysakowskiego za rok 2014 (<i>Jadwiga Sadowska</i>)	493
II edycja Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej. Sprawozdanie z realizacji (<i>Mariola Antczak</i>)	494
Z ŻAŁOBNEJ KARTY	
Barbara Eychler (1930-2015) (<i>Alina Nowińska</i>)	497
WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW	503

ALICJA MATCZUK
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
UMCS w Lublinie
e-mail: alicjamatczuk@tlen.pl

ARTUR ZNAJOMSKI
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
UMCS w Lublinie
e-mail: artur.znajomski@poczta.umcs.lublin.pl

BIBLIOGRAFIA LOKALNA W POLSCE – WOKÓŁ TERMINU I POJĘCIA

Dr hab. Alicja Matczuk pracuje w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie. Jej zainteresowania badawcze skupiają się na historii, teorii i metodyce polskich bibliografii specjalnych, w szczególności bibliografii dziedzinowej i regionalnej. Ważniejsze publikacje: *Polskie bibliografie nauk humanistyczno-społecznych do roku 1989. Historia i metodyka* (Lublin, 2014), *Rozwój metodyczny polskich bibliografii historycznych regionalnych* (1994). Bibliografia specjalna. Historia i zakres pojęcia. W: *Bibliografia: teoria, praktyka, dydaktyka*. Red. J. Woźniak-Kasperek, M. Ochmański (Warszawa, 2009). Jest autorką, współautorką i redaktorką wielu opracowań bibliograficznych, m.in. *Bibliografii publikacji pracowników Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS i wykazu prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich wykonanych w latach 1977-2003*. (Lublin, 2007), *Bibliografii miasta Stalowej Woli za lata 1989-2012* (współaut. Bernadeta Burdzy, Stalowa Wola, 2012), *Bibliografii publikacji pracowników Państwowego Muzeum na Majdanku* (współaut. Tomasz Kranz, Lublin, 2004).

Dr Artur Znajomski pracuje w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie. Główny nurt jego zainteresowań badawczych to zagadnienia bibliografii osobowych i bibliografii lokalnych w Polsce. Ważniejsze publikacje: *Bibliografie osobowe historyków polskich* (Lublin, 2004), *Bibliografie zespołów osobowych – instytucji, stan i potrzeby*. W: *Bibliografia: teoria, praktyka, dydaktyka*. Red. J. Woźniak-Kasperek, M. Ochmański (Warszawa, 2009); *Wpływ lwowskiego środowiska historycznego na rozwój metodyki bibliografii osobowej do roku 1939*. W: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* T. 5. Red. J. Maternicki i L. Zaszkiłniak (Rzeszów, 2007); *Bibliografie specjalne – tendencje rozwoju na przykładzie bibliografii osobowych*. W: *Piąta Ogólnokrajowa Narada Bibliografów* (Warszawa, 2004); *The state of local bibliographies in Poland after World War II*. W: *Around the Book the Library and Information*. Ed. M. Juda (et al.) (Lublin, 2014). Jest autorem i współautorem szeregu opracowań bibliograficznych, m.in. *Bibliografii publikacji prof. dr hab. Barbary Trelińskiej za lata 1973-2012*. W: *Między tekstem a znakiem* (Warszawa, 2013), współredaktorem *Bibliografii miasta Świdnika do roku 2003* (Świdnik, 2004).

SŁOWA KLUCZOWE: Bibliografia lokalna – terminologia, teoria.

ABSTRAKT: Tezy/cel artykułu – Głównym celem artykułu jest przedstawienie problemu kształtowania się i rozwoju pojęcia i terminu bibliografia lokalna na gruncie polskim. Zaprezentowano fazy rozwojowe pojęcia bibliografii lokalnej do 1989 r. oraz zmianę podejścia do terminu bibliografia lokalna po tym roku. **Metody badań** – Zastosowano metodę krytyki i analizy polskiego i obcego piśmiennictwa bibliologicznego. **Wyniki i wnioski** – Termin „bibliografia lokalna” pojawił się na gruncie polskim przed I wojną światową. Upowszechnił się w dwudziestoleciu międzywojennym. Został sprecyzowany w okresie powojennym. Po 1989 r. zniknął z polskiej terminologii bibliograficznej, ponieważ został zastąpiony terminem „bibliografia terytorialna”. Nowe pojęcie nie zostało zaakceptowane przez większość bibliografów-praktyków i środowisko polskich bibliologów. Trzeba przywrócić termin „bibliografia lokalna” w jego tradycyjnym rozumieniu.

MAŁGORZATA CZERWIŃSKA
Uniwersytet Zielonogórski
e-mail: gosiajoanna@wp.pl

SYSTEM BRAILLE'A – REWOLUCJA MEDIALNA CZY INKLUZJA SPOŁECZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU?

Małgorzata Czerwińska dr hab. nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii; działalnością naukową, zawodową i społeczną związana również z pedagogiką specjalną, zwłaszcza tyflopedagogiką; bibliotekoznawca, specjalista z zakresu informacji naukowej, nauczyciel; dziennikarz, profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego. Przewodnicząca Rady Naukowej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze. Autorka ponad 80 publikacji recenzowanych (książki, wydawnictwa pod redakcją, hasła encyklopedyczne, artykuły w pracach zbiorowych i czasopismach) i około 250 publikacji prasowych (publicystyka społeczno-kulturalna, wywiady, felietonistyka, recenzje).

SŁOWA KLUCZOWE: System Braille'a. Rewolucja medialna. Inkluzja społeczna. Brajlowskie technologie wspomagające.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością wzroku w społeczeństwie informacyjnym i obywatelskim nakreśla kolejny wymiar rozważań nad znaczeniem systemu Braille'a, rozciągający się pomiędzy rewolucją medialną a inkluzją społeczną. **Metody** – U podłoża rozważań, opartych na analizie dokumentów publikowanych i niepublikowanych oraz wnioskach z obserwacji uczestniczącej, leżą pytania: Czy rozwój pisma dla niewidomych, w tym geneza i ewolucja systemu Braille'a, podlega fazowemu przebiegowi rewolucji medialnej? Czy nie należałoby wyróżnić „rewolucji brajlowskiej”? Czy system Braille'a sprzyja procesowi inkluzji społecznej i pełnoprawnemu uczestniczeniu w komunikacji społecznej, czy też prowadzi do ekskluzji w społeczeństwie obywatelskim i informacyjnym? Wobec powyższych pytań, refleksją objęto następujące kwestie: poszukiwania pisma dla niewidomych, w tym poszukiwania L. Braille'a i rozwiązania alternatywne; polskie modyfikacje systemu Braille'a; System Braille'a w świetle tyflopsychologii i księgoznawstwa; współczesność i przyszłość systemu Braille'a. **Wyniki i wnioski** – Badania teoretyczne i doświadczenia praktyczne pozwalają stwierdzić, że system Braille'a niezmiennie zapobiega wtórnemu analfabetyzmowi, daje niezależność w życiu codziennym, stwarza równe szanse edukacyjne i zawodowe, pozwala uczestniczyć w życiu społecznym, naukowym, technicznym, kulturalnym. Warunkiem jest jednak spełnienie postulatów praktycznych i naukowych, zamieszczonych w konkluzji niniejszego artykułu.

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA
Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych
Uniwersytet Warszawski
e-mail: mdkisilo@uw.edu.pl

SIECIOWE ZACHOWANIA INFORMACYJNE W OBSZARZE ZDROWIA JAKO PRZEDMIOT BADAŃ W INFORMATOLOGII I W INNYCH DYSCYPLINACH

Małgorzata Kisilowska doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii, pracuje na stanowisku adiunkta w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania naukowe: kultura informacji, informacja w obszarze zdrowia, kompetencje informacyjne, czytelnictwo w kontekście nowych technologii. Wybrane publikacje: *Przestrzeń informacyjna jako termin informatologiczny. Zagadnienia Informacji Naukowej* 2011 nr 2; *Informacja zdrowotna. Oczekiwania i kompetencje polskich użytkowników. Raport z badań eksploracyjnych*. Warszawa 2013 (wspólnie z J. Jasiewicz); *Tożsamość książki w kulturze informacji*. W: Cisło A., Łuszczyk A., red., *Kulturowa tożsamość książki*. Wrocław 2014.

SŁOWA KLUCZOWE: Informacja zdrowotna. Zdrowotne kompetencje informacyjne. Zdrowotne zachowania informacyjne.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Zachowania informacyjne dotyczące zdrowia są przedmiotem badań zarówno informatologii, jak i innych dyscyplin. **Metoda badań** – Na podstawie przeglądu literatury, dokonano dla przedstawionego obszaru, wyróżniono trzy grupy zagadnień najczęściej podejmowanych przez badaczy, tj. zdrowotne kompetencje informacyjne, edukację i promocję zdrowia oraz wyszukiwanie informacji. **Wyniki i wnioski** – Przedstawiono różnice perspektyw i kontekstów badawczych (m.in. medycyny, socjologii, pedagogiki, informatologii), scharakteryzowano dobór metod i technik badawczych. W wyniku przeprowadzonej analizy sformułowano dalsze potrzeby badawcze w tym zakresie zarówno w ujęciu przedmiotowym, jak i metodologicznym.

JAN KOZAKOWSKI
Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych
Uniwersytet Warszawski
e-mail: kozakowskij@gmail.com

TRADYCJA I NOWOCZESNOŚĆ. WYKORZYSTANIE NOWYCH TECHNOLOGII W BIBLIOTECE INSTYTUTU HISTORYCZNEGO UNIwersytetu WarsZawskiego

Jan Kozakowski – magister bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, absolwent Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, pracownik Biblioteki Naukowej Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie. Zainteresowania: historia bibliografii, źródła informacji, historia prasy polskiej, polski rynek medialny, wykorzystanie nowych technologii w działalności bibliotek. Publikacje: Popularnonaukowe czasopisma historyczne w Polsce. Część 1. *Poradnik Bibliotekarza*, nr 4 (769), 2014, s. 18-22; Popularnonaukowe czasopisma historyczne w Polsce. Część 2. *Poradnik Bibliotekarza*, nr 6 (771), 2014, s. 18-22.

SŁOWA KLUCZOWE: Biblioteka Instytutu Historycznego UW. Biblioteka 2.0. Biblioteki naukowe. Biblioteki historyczne. Digitalizacja zbiorów.

ABSTRAKT: **Teza/cel artykułu** – W artykule opisano funkcjonowanie Biblioteki Instytutu Historycznego UW. Przedstawiono, jak w swej działalności łączy ona stosowanie tradycyjnych form z wykorzystaniem nowych technologii. **Metody badań** – Przy opracowaniu tekstu wykorzystano metodę analizy materiałów źródłowych (piśmiennictwa naukowego, sprawozdań rocznych BUW, stron internetowych BIH, profili BIH w serwisach społecznościowych facebook.com i twitter.com). **Wyniki** – Przedstawiono historię, organizację i zbiory BIH UW. Ukazane zostało, jak w działalności biblioteka łączy stare i nowe metody funkcjonowania. Szczególnie dużo miejsca poświęcono wykorzystaniu nowych technologii w takich obszarach, jak opracowanie i udostępnianie zbiorów oraz komunikacja z użytkownikami. **Wnioski** – Biblioteka Instytutu Historycznego UW jest dobrze funkcjonującą biblioteką o bardzo bogatych zbiorach i dużym potencjale informacyjnym. W różnych aspektach działalności umiejętnie wykorzystuje nowe technologie.

ZBIGNIEW GRUSZKA
Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytetu Łódzkiego
e-mail: zgruszka@uni.lodz.pl

ŁÓDZKIE BIBLIOTEKOZNAWSTWO W OKRESIE ZMIAN. WYKORZYSTANIE NARZĘDZIA CSI DO POMIARU SATYSFAKCJI STUDENTÓW W KATEDRZE BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO¹

Zbigniew Gruszka – absolwent bibliotekoznawstwa i komunikacji społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, pracownik Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi (2008-2013), od 2013 r. adiunkt w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ. Najważniejsze publikacje: *Udział Józefa Grycza w pracach nad „Przeglądem Bibliotecznym” w latach 1927-1939* (2011). *„Przegląd Biblioteczny” – monografia* (2013), *Problematyka działalności pozaprogramowej studentów na przykładzie bibliotekoznawczych kół naukowych w Polsce w świetle przeprowadzonych badań* (2014), *Drugie wydanie „Życia książki” w świetle korespondencji autora i opublikowanych recenzji* (2014), *Wałbrzyska książka regionalna – próba charakterystyki zjawiska po 1989 roku* (2014). Od 2013 r. sekretarz Komitetu Głównego Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej.

SŁOWA KLUCZOWE: Badania jakości. Pomiar satysfakcji. Metoda CSI. Edukacja uniwersytecka.

ABSTRAKT: **Teza/cel artykułu** – Łódzka Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej jest najstarszym ośrodkiem akademickim kształcącym bibliotekarzy. Zmiany, jakie nastąpiły w szkolnictwie wyższym w ostatnich latach i które nie ominęły zawodu bibliotekarza, wymagają pogłębionej refleksji nad miejscem informacji naukowej i bibliotekoznawstwa we współczesnej dydaktyce akademickiej. **Metody badań** – Zastosowano zaczerpniętą z nauki o zarządzaniu metodę (zwaną też narzędziem) CSI, mierzącą poziom satysfakcji, która posłużyła do pomiaru satysfakcji studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa kształcących się na Uniwersytecie Łódzkim. **Wyniki i wnioski** – Otrzymane w badaniu wyniki posłużyły do wykonania wizualizacji w postaci mapy jakości, umożliwiającej wyodrębnienie czterech rodzajów współczynników, począwszy od nieistotnych, po te, wymagające podjęcia pilnych działań naprawczych, które zostały omówione oraz zinterpretowane.

---

¹ Artykuł stanowi zmodernizowaną wersję części badawczej pracy „Badanie satysfakcji studentów Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego za pomocą metody CSI”, przygotowanej przez autora podczas Menedżerskich Studiów Podyplomowych na Politechnice Łódzkiej w roku akademickim 2013/2014.